

наведи телефон

Луимā СЭрипос

21.12.2023
№ 24 (1306)

www.khanty-yasang.ru

Основана 11 февраля 1989 года

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru

В. Узель вӑрум хури

Ты хурит Ханты-Мансийский район Шапша пӑвил нӑврамыт – Евгений Важенин, Руслан Вьюткин ос Алексей Федий пӑслым ӧлӑгыт. Тӑн Ханты-Мансийск ӱст «Товары Земли Югорской» нампа тыналахтын нак ӧлме порат хум хӧтпа ййкв суссылтасыт. Ты тӑла урыл 2 лӧпсыт ловиньтӑн.

Ты номерт ловиньтӑн:	Тӑнут ос сӑвсыр пормас тыналавес ▶ 2	Нӑврамыт мӧйтыт хурииг пӑслысаныл ▶ 4	Мӑн ӧлупсав Москват вӑве ▶ 7
Яныг ӱст ӧгит-пыгыт ӧлупсаныл ▶ 8-9	Ӧлнӑ мӑтӑ ӱлылытӑ ▶ 11	Ӕква-пыгрищ (мӑньци мӧйт) ▶ 14-15	Мӑ-вит ӱргалым сӑв хӧтпа рӱпитӑгыт ▶ 16

Тэнут ос савсыр пормас тыналавес

Кәсың тәл округув намхоталэ кастыл савсыр суссылтапыт вәрыглавет. Ты тәл налыман нупыл хотыт щёс «Товары земли Югорской» нампа тыналахтын вәрмалъ Ханты-Мансийск үст б́лыс.

Тамле пумыщ тэлат вәрыглан магыс үсувт «Югра-экспо» нампа яныг кол үнттым б́лы. Тот тэнут, маснут, савсыр пормас тыналаңкв савсыр үсытныл, павлытныл махум акван-атхатыглэ-гыт.

Ты тәл титсәт арыгтем предприниматель-хотпат, общинат ос организацият тот рупитасыт. Тән магсыланыл мән ләпка хурип янас колнакыт вәрыглавёсыт. Тот тән ёт-тотум пормасаныл мирн суссылтасаныл ос тыналасаныл. Хотьют ос тэнут ёт-тотыглас, тән колнаканылт кумаскаң холодильникыт үнлысыт,

тот тэнутаныл б́цсаныл.

Овыл хотал хоталыят порат округ кұщай нэ Наталья Комарова такви вәңын хотпанэ ёт тув ёхталас. Тав тот мощ ёмыгтас, махум ёт потрамас, рупатаныл урыл титыгласанэ.

Тувыл мак тыналахтын вәрмалъ та б́вылтахтас. Савсыр районытныл, үсытныл тыг ёхталам махум пуссын янас рупитасыт. Хәльүс районныл Саранпавыл совхоз, Кульпасныл «Рахтынъя» нампа община ос «Северная Сосьва» предприятие ёхталасыт.

Саранпавыл махум сәлы нёвиль, тушенка

пәнкат тыналасыт. Кульпас махум ос савсыр хул тыг тотыгласыт – пөлям сорх хул, солвалың хул, фаршиг сакватым сорт хул. Тән ляпанылт Казымский совхоз ләпканыл б́лыс, тән тот сәлы нёвиль ос пил тыналасыт.

Ань ты йист яныг үсың мāt б́лнэ мир вәганыл – сәлы нёвиль – ты щар ёмас ос сыстам тэнут. Хотьют ёхталас, акваг сәлы нёвиль титыгласыт. Ос ты ярмаркат кос маныр эри, пуссын ёвтуңкв рөвыс. Төва хотпат маныр ёт-тотыгласыт, щар пуссын тыналасаныл, сәлум олныңыг ювле миныгласыт.

Сәвыңпәлэ үст б́лнэ мир тэнут ёвтэгыт. Ос та хоталытт кон сака ащирмаң б́лыс. Ань ос сәлы төвлил яктым ләгыл маснут паттат пуссын руц мирн молях ёвтлыгтавёсыт.

Белоярский районт б́лнэ экваг-б́йкаг Тасьмановыг ёт-тотыглам сәлы нёвиль, сәлы вб́й овыл хоталт тыналасанэн. Саранпавыл ос Касум совхоз махум б́с сав нёвиль тыналасыт. Нёвиль акв тила 550 солкөви тынэ б́лыс.

Ты суссылтапт касылыт б́с вәрыглавёсыт. Ань

нянь вәрнэ колыт халт касыл б́лыс. Савсыр үсытт вәрим нянь пуссын мән лб́мтыг яктувёсыт, ос аның тәгыл яныг пасанын үнттувёсыт. Хотьют нянь арталас, тав щар ёмас ос атың нянь пёрияс.

Тувыл янытлан нак вәрвес. Хотьют ёмас тэнут вәри, хотьют ёмашакв рупиты, тән пуссын савсыр кұщайң колыт пәлныл янытлавёсыт. Та махум халт мәнщи нэ Наталья-Тэлинэ Вахрушева б́лыс.

Кәсың хотал тув ёхталан ос ёвтхатнэ мир маңгыс ййквнэ, эргын концерсусылтавес. Мәнщи ос ханты ййквыт Шапша пәвылт б́лнэ няврамыт тот суссылтасаныл. Тәнаныл Лидия Алясова ханищтыянэ. Ййквнэ коланыл «Мощ хот» (Мб́йт кол) тох ләваве. Пыгыт хум хотпа ййквыт ййквсыт, агикве ос ханты эрыг эргыс.

Тамле ты ёмас ос пумыщ тэла кәсың тәл Ханты-Мансийск үст вәрыглаве. Уст б́лнэ махум ты урыл вәганыл, тув акваг ялантэгыт. Хурум хотал сыс үсың мир та колт нас миргыс.

**Валентина
ХОЗУМОВА**

Вөрт өлнэ соссa щёмьят ул вос ёрувлавет

Сосса махум Ассамблеян пёриим хөтпaт вaт сaгрaпнaл этпoc 13 хөтaлэт aквaн-aтxaтыгласыт. Семён Наумов, промышленность департаментыт кўщай вaңын хум, сапрaнин вoвыглавeс. Кўщай хум уйхул янмaлтан, хул aлыщлан ос пил вaтнэ, лaхыс, пaкв aтнэ вaрмaлит урыл потыртас. Ань ты тaлат урыл хансым сaккoнын манхурип лильпи лaтңыт хасвёсыт, та урыл Семён Александрович өвлэт китыглавeс.

Пил вaтнэ урыл

Еремей Айпин лавыс, ты нэпак пирмайтан порат, вөрт өлнэ соссa махум урыл номсахтуңкве өс эри. Тaн пёс йис щирыл өлэгыт, тувыл тaнки өлнэ мaнылт пил вaтуңкве ат вёрмёгыт, пöх хөтпaт сартын вөрн ёхтыгпёгыт ос няр пил вaтэгыт. Сосса щёмьят пил тaл ос олн тaл та хулытэгыт. Семён Наумов ювле лавыс, ты тaрвитың вaрмaль урыл тaн вaгыт. Ань лильпи нэпак хансаве, вөрт өлнэ щёмьят пил вaтнэ мaнaныл тaнки нупыланыл хансуңкве тах вос вёрмияныл. Тонт пöх хөтпaт тув ат тaртавет.

Еремей Данилович ос лавыс, ты этпост тав Санкт-Петербург усн «Арктический форум» нампа яныг мирхал сапрaнин ялыс. Мaн округувт Белоярский ос Хальус районуыг «Арктический зона» лавнэ мaн ты тaл таквсы порат хасвёсыт. Тыимaгсыл мaн округ кўщаянувн тамле сапрaнин ялантаңкве ань өс эри. Ты кит районуыг сaлы янмaлтан совхозыг рупитэг. Сaлың махум ёмашакв элаль вос рупитасыт, хумус тaнанылн нётуңкве, Санкт-Петербург уст кўщаит өс потыртасыт. Промышленность депар-

В.И. Сподина

таментыт рупитан хөтпaт ты сапрaнин ялантаңкве Еремей Айпин өс лавсанэ.

Мойтыт, пёс потрыт, ялпың эргыт aквaн-aтнэ кол

Ас-угорский институт кўщай нэ Виктория Сподина «Фольклорный центр» хумус ань рупиты, та урыл китыглавeс.

Тав лавыс, 1992 тaлт округ янытыл архивыг лавнэ колыт вaрвёсыт. Ётыл пуссын aквaн-тотвёсыт ос Ас-угорский институтыт отдeлыг вaрвёсыт. Ань тот хурум хөтпaт рупитэгыт ос пёс йис потрыт, мойтыт, эргыт aквaн-aтэгыт ос aкв ищхйпың мaн вaрияныл, ты урыл научный потрыт хансэгыт.

30 арыгкем тaл сыс

aквaн-aтым мойтыт, ялпың эргыт, пёс йис потрыт ищхйпың утыт өлнэ архивн вaравет, ань кaсың элумхөлас тaнаныл тот хөнтуңкве вёрми. Ты колт хурум сөтыра арыгкем щёс сыс пёс потрыт, мойтыт хунтлаңкве рөви. Щар яныг ялпың эрыг Сенгепов бйка 8 щёс палыт эргыстэ.

пакыг ань тaратыяныл, ищхйпың утын вaрияныл, ханищтан нэпакын хансыяныл. Тaн «Фольклор детям» нампа тaла щирыл рупитэгыт ос нярвaмыт мaгсыл мойтыт нэпакыг тaратэгыт. Ос сав мөт эрнэ рупата вaрёгыт.

Еремей Айпин ты юипaлт лавыс, 1992 тaлт Хальуст, Белоярский уст, Лянтор уст ос Нижневaртовский район Вaрвёган павылт тамле архивколыт вaрыглавёсыт. Тот сав мaныщи, ханты лaтың вaнэ махум рупитасыт.

Сапрaнит унлэгыт

Архивт өлнэ пёс потрыт, мойтыт, амщит, ялпың эргыт 79% савит ханты лaтңыл, 8% савит мaныщи лaтңыл ос 12% савит ёрн лaтңыл ёлхасвёсыт. Вaт сaгрaпнaл этпосныл 1 хөтaлныл мaныщи нэ Оксана Динисламоваты колт кўщаиг паттувeс. Тав ос тот рупитан хөтпaнэ мaныщи махум ёт рупитаңкве, тaн палтаныл мойтыт, эргыт ёл-хансуңкве тах патэгыт.

Ань кaсың тaлныл пёс йис вaрмaлит вaнэ махум мощаңгув ёмты. Матахкем тaл ювле хунь хулыты, ты кол хумус элаль рупитаңкве паты, манхурип рупата тах вaри, кўщаит ань номсахтэгыт.

Аквaн-aтым пёс портыт, мойтыт, эргыт тaн нэ

Тувыл ты колыт пуссын лап-патвёсыт, тoвa хөтпaт пöхын кётвёсыт, хулытум элумхөласыт Ас-угорский институтын рупитаңкве паттувёсыт. Тав лавме щирыл, ты колыт ювле вaруңкве эри, щaнь лaтың вaнэ хөтпaт тот вос рупитанувыт.

Ты юипaлт Татьяна Гоголева Ас-угорский институт рупататэ ос ань мaныщи лaтың элаль тотнэ вaрмaль урыл потыртас.

Сосса махум Ассамблея сапрaни оигпам юипaлт китыт хөтaлэт округ Думан пёриим депутатыт aквaн-aтxaтыгласыт ос савсыр сaккoныт пирмайтасыт.

Людмила ТЕТКИНА

Няврамыт мөйтөт хурииг пöслысаныл

Ты талт маныщи ос ханты газетагт рупитан махум няврамыт магсыл «В мире сказок и легенд» нампа касыл вәрыгласыт. Агирищит-пыгрищит сосса мир мөйтаныл, пёс потраныл ёмашакв ловиньтасыт ос ты урыл акв лөпсын хаснэйвыл манос бльпыл хури пöслысыт. Ос акв-кит латың маныщи манос ханты латңыл тув хассыт. Руц латңыл ты хурит «комиксыг» ләвавет.

Ты тал яңк нәтнэ этпос-ныл ос яныг таквс этпос мус маныщи ос ханты няврамыт 104 пöслум хурит мән редакциявн кётсыт. Тән халанылт 60 хури маныщи латңыл хансым олсыт ос 44 – ханты латңыл. Пöслым хурит Хальүс, Октябрьский, Сургутский, Белоярский, Кондинский районьт-ныл ос Югорск, Ханты-Мансийск, Радужный ос Мегион үсытныл манаवन кётвёсыт.

Ты касыл 6-18 тал яныт няврамыт магсыл щёпитавес. Акв няврам такви пöслум хурум комикс-хурит кётуңкве вёрмыс.

Вәт сәграпнал этпос бвыл хөталэ мус жури-хөтпат пöслым хурит ёмашакв сунсыгласаныл ос 6-12 тал яныт агирищит-пыгрищит халт ос 13-18 тал яныт агит-пыгыт халт нөх-патум няврамыт пёриясыт. Жури-хөтпаг мән редакциявт, «Төрүм Маа» музейт, Ас-угорский институтт ос «Югра-Экспо» колт рупитан махум олсыт.

Мәнь няврамыт халт:

1 места – **Анямова Варвара**, Хальүс район

Хулүмсүнт павылт блнэ агирищ вис. Варвара «Пилсам, саңквлыпил, пумлөмт» нампа мөйтөт урыл комикс-хури пöслыс.

2 места – **Петрова Анна**, Хальүс район Саранпавылныл блнэ аги майвес. Тав пёс потыр щирыл хури пöслас ос намаястэ – «Хумус ворщик павыл үргалаңкве патыс».

3 места – **Карсканова Владислава**, Октябрьский район Нярихумит павылт блнэ аги вис, тав «Мәтаприщ ос хәрөйка» мөйт урыл хури пöслас.

13-18 тал яныт агит-пыгыт халт:

1 места – **Алгадьева Надежда**, Хальүс район Хулүмсүнт павылт блнэ аги майвес. Тав «Хөт ләглуп сөрп» мөйт нэпакн пöслас.

2 места – **Мурадымов Михаил** вис. Пыг «Вөраян хум» пöслум хуритэ магсыл янытлаве.

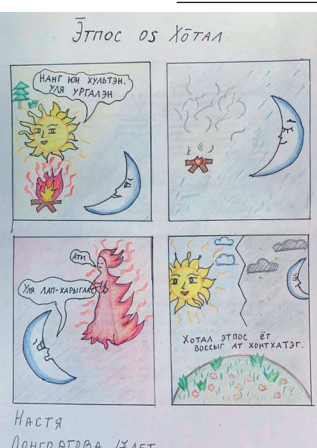
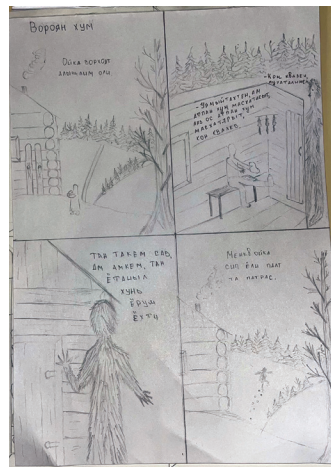
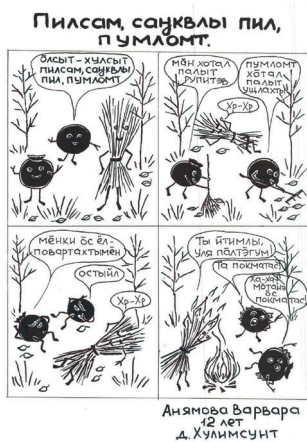
3 местат – **Лонгортова Анастасия** олы. Тав «Этпос ос хөтал» маныщи мөйт урыл пöслас.

Жури-хөтпат Хальүс район Кульпас павылт блнэ агирищ **Нуриева Евгения** «Сәс нөл» кетум хуритэ магсыл янытлаңкве ләвсыт. Тав пöслум хуритэ магсыл «спецприз» нампа мүйлупсал миве.

Нөх-патум няврамаквет мән янытлыянүв, сымың латңыл ос пүмаципа латңыл лавиянүв. Ты агит, пыгыт янытлан нэпакыл ос мүйлупсал мүйлупты-янүв, диплом-нэпакыл тах кётыянүв.

Овыл касыл 2018 талт Наталья Анадеева вәрыс, тонт «Легенды Югорской земли» намаястэ. Ты юипәлт «Эква-пыгрищ» нампа касыл щёпитәлыс. Ань мән ты рупата элалъ тотылүв, ос няврамыт хурит пöслуңкве акваг вөвыглыянүв.

Людмила ТЕТКИНА

Мәньщи нэкве янытлавес

Кәсың тәл вәт сәграпнал саквалан этпост овыл хөталанэт мән блнэ мāv янытлан хөтал кастыл округ мирколт сāv мāхум акван-атыглаве. Тән губернаторн ос мөт кұщайтн сāvсыр яныг намыл, пұмашипа ләтңың нэпакыл мивет.

Ань акв мәньщи нэ хөтпав янытлавес, тав наме Татьяна Ермиловна Тарасова. Тав ты кастыл Ханты-Мансийск үсн вō-выглавес, тав этэ Касум пāvылт блнэ ханты нэ Зоя Никоновна Тарлина әхталас. Тән округ кұщай пālныл янытлан нэпакыл ос олн-лөмтыл майвесыг.

Татьяна Ермиловна ты урыл тох потыртас:

– Мән округт вос янытлавемән, ты кастыл

Касум пāvыл музей-колт рұпитан хөтпатос «ПУПИ» нампа кол нэпаканмән щөпитасыг. Лāvвесамән, Ханты-Мансийск үсн вос әхтымән. Ос та хөтал сака ащирма вāрыс. Товлың-хāпув тыламлаңкв ат тәртвес. Әтипāлаг хөт щөс порат туп яныг үсн та әх-тысамән.

Мән тәра «Югра-Клас-сик» колн вōввесамән. Ос тот округ кұщай вāның нэ Елена Шумакова мēнамән янас янытлан нэпакыл

З.Н. Тарлина ос Т.Е. Тарасова

мисаге. Мөт мāхманув тай алпыл лов щөс порат мирколт губернаторн Наталья Комарован янытлавөсыт.

Ам ань тох лāvөгум, мāщтырлаңкв сака кāсашөгум. Төванакт Саранпāvылн Евгения Валерьевна Вьюткинан свонитālөгум, матыр титыглөгум. Мәньщи супыт йөнтөгум, сакныл сāvсыр хорамыт хартөгум.

Ас мāхум халт өлөгум, тән пуссын тәнти щирыл

йөнсхатөгыт, ам тән өта-ныл үнлантым ос мәньщи щирыл щаквщөгум. Щāнь ләтңумтыл сака потыртаңкв таңхөгум, ос ам ляпамт мәньщи хөтпа әтим. Хөт мәньщи хөтпа кāсалөгум, сака щāгтөгум.

Мән, мәньщи газетат рұпитан хөтпат, Татьяна Ермиловна Тарасова янытлылүв. Тав элаль вос йөнсхаты, вос мāщ-тырлы. Нуми Төрүмн, Нāй-Отыранән вос үргалаве.

Валентина ВАСИЛЬЕВА

Ляххал хаснэ тэлан ханищтавөсыт

Ты этпост овыл сāтыт Ханты-Мансийск үст «Информационный мир Югры» нампа ханищтап өлыс, тав ань 17 щөс вāрыглавес.

Округ янытыл ляххал тотнэ мāхум, тән кұщая-ныл ос тамле рұпатан ханищтахтын агит-пыгыт тыг вōвиньтālвөсыт. Ань хұрумсātкем хөтпат элы-пāлт мирн вāнэ сāv жур-налистат потыртасыт. Овыл хөталт мāхум акван-атманыл порат тән матыр әрнэ номтыт өмщакв ос мākыг торгамтанәныл өвылтыт ханищтасаныл.

Ляххал тотнэ мāхум лāvум ос газетат хансум ләтңаныл мāгыс ань яныг рұпата вāруңкв лāvавет. Тән матыр мори ке

лягәлөгыт манос люль-саң торгамтавет ке, төва мирытн лавыл нәглүңкве вөрмавет ос халанылт кантлүңкве патөгыт. Ань люль номтыт ул вос хас-сыт, мөлты тәлт сāvсыр мирколыт ищхйпың лөп-саныл уральтан мāгыс сākкон пирмайтавес.

Тамле тэлат вāнэ хөт-пат лāvөгыт, ань Россият блнэ мирыт нупыл хұрум хөнтлан вāрмалы өлы – тыи элумхөлас порслан СВО мāt, китыт – тыи экономика тэла витыг-тотуңке патвес, ос хұр-

мит – тыи ляххал тотнэ вāрмалы.

Мā янытыл намыл сāv-сыр сумп потыр тотөгыт, мākвāрмалит хот-түйтавет. Ты щар тәрвит нак, сāv мирыт тув агтөгыт, хоса номавет ос хоталь-әти элаль тотавет. Таимāгыс ляххал тотнэ хөтпат ном-тыңыщ вос өлөгыт, тувыл ищхйпың утыл мұсхалыг ос хāsнэг вос рұпитөгыт.

Олег Бондаренко «Балканист.ру» нампа ищхйпың лөпсыт рұпитан кұщай лāvыс:

– Нән ань вāглын, 2050 тәлт Россият блнэ мирыт хумус өлуңкве патөгыт? Мән ань ты накт элаль номсахтым ат ке патэв,

та пора мөт хөн мирытн номылматнэ хольт тотаве тах. Ань өмталан тэлат тән, ваим, вāсыт. Таимā-гыс мāнавн ань сәрьөрыг номсахтуңкве әри, тэлат вөщкатыг элаль тотуңкве, мирн мāk ляххалыт по-тыртаңкв.

Китыт хөталт рāтива, телевидения ос газетат ляххал тотнэ мāхум мā-гыс янас ханищтапыт щөпитālвөсыт. Донецкий область Макеевка үсныл журналистыт өс әхтала-сыт, тән мāхманув өт вāй-хатасыт, тәнни газета-ныл суссылтасыт ос төва проектанылн нөтмил вōв-сыт.

Тамара МЕРОВА

В.А. Решетникова Родион арге ёт

В.А. Решетникова лёккар мэхум ёт

Тэк павыл лёккарыт рупатаныл

Валентина Андреевна Решетникова, такви бпарищ наме Головина, сав тал Хальёс район пўльницат мэхум пусмалтым рупитас. Пенсиян минаме юи-палт Хальёс район «Лёккарыт» нампа общественный организацият кўщаиг пёриявес.

Тав яныгпала хөтпат акван-атыглыяна, тән магсыланыл савсыр сусылтапыт, касылыт, ханищтапыт ос ялпың хөталаыт вәрыгылы.

Тав мөт рупата бс вәри, Хальёс районт савсыр мән павылкветт өлнэ пўльницат ос савсыр порат тот рупитам лёккарыт урыл потрыт акван-атыяна. Ты урыл тав тох потыртас:

«Ам атам Андрей Алексеевич Головин Хальёс районт мән павлытт лёккарыг рупитас. Ам Восыңтүрт самын патсум, тонт мән щёмьяв та павылт өлыс, атам павлың мир тот пусмалас.

Тав Хальёс районт рупитан лёккарыт урыл потрыт сав тал акван-атыс. Ётыл ты урыл хўрум нэпак таратас. Ам тавён бс нётсум – районув янытыл рупатам щирыл ялантамум порат мән павлытт өлнэ пўльницат, тот рупитан мэхум урыл потрыт, хурит акван-атсанум.

Ам Ханты-Мансийск үст ханищтахтасум, тувыл Восыңтүрн, самын патум павлумн, минасум. Акушеркаг сав тал рупитасум, ты лёккарыт урыл архив-колт, музейт, район пўльницат потрыт, хурит киссум.

Пенсиян патхатамум юи-палт 2019 талт ам лёккарың организацият кўщаиг пёриявёсум. Ань

ос Надежда Семёновна Шарова ёт тал сыс манхурип рупата вәруңкве патымён, өвлэт нэпакн хансымён.

Мән палтув ёхталан това мэхманув 40 арыгкем тал пўльницат рупитасыт. Тән блупсаныл, мир пусмалтан тэланыл урыл сав потыртаңкве вёрмегыт. Касың хөтпа урыл нэпак таратаңкве рөви. Мән ос яныг хөнтлан нак порат Хальёс ос савсыр мән павлыт лёккарыг өлум мэхум урыл архив-колт латңыт кинсэв. Хотьютаныл хөнтлаңкве минас, хотьютювле ёхтыс, ос война юи-палт мир пусмалтас. Ты урыл мән пёс потрыт ос хурит хөнтсүв.

2023 тал өвылтахтам порат мән Тэк павылн ялсүв. Тот лильпи ФАП-колт мәнщи нэ Елена Лещук (Хозумова) лёккарыг рупиты. Тув щалтсүв, ты нэ ёт вайхатсүв ос павыл пўльницат рупитам хөтпат ёт клубт хөнтхатыгласүв.

Ты тал Тэк павыл 70 талэ төвлыс, ты кастыл тот сусылтапыт ос акв касыл мэхум щёпиталсыт. Тонт ам номтыл ёхтувёсум, Тэк павыл пўльница урыл потыр хансуңкве

ос тот рупитан мэхум пёс хурияныл сусылтан магсыл акван-атуңкв.

Това потрыт атам таратам «Первая в Югре» нэпакт хөнтсанум, архивыт ос районный пўльницат кисхатасум. Ос савсыр порат рупитам лёккарыт рупатаныл ёт потыртасум, тән ос пёс хурит, эрнэ нэпакыт аномн кётсыт. Тох мән ты павыл 70 талэ төвлум кастыл пўмащ сусылтап щёпитасүв. Ётыл сусылтап щёпитамум магсыл ам пўмащипа латңыл лаввесүв.

Мён Валентина Филипповна Савельева (Отшамова) ёт ты тэла хосыт элалы рупитаңкве лавхатсумён. Тэк павылт пўльницат рупитан лёккарыт урыл потрыт элалы акван тах атыяномён. Валентина Филипповна такви та павылныл өлы, сав тал акушеркаг тот рупитас.

Ань бс акв ёмас номт мән бныщёв, мөт павлын мэхум – Устрём, Пугоры, Дёмино пўльницат урыл кисхатуңкве тах патэв.

Валентина Решетникова
кётум потре
мәнщи латңыл
Людмила ТЕТКИНА
хансытэ

Е.В. Лещук

Мән олупсав Москват вәве

Россияв янытыл нелсәт онтолов сәвсыр регионьт олэгыт, тәват акван-хасвәсыт, тох Югра ос Ямал Тюменский областин ловиньтахтэҗ. Ты коньпал ЛНР ос ДНР ань бс Россия маҗ хасвәсыҗ. Ань Москва усувт ВДНХ колт яныҗ суссылтап капай пүсвәс, тув кәсың мәныл пормасыт тотвәсыт ос тот суссылтавет.

Тувьл ань кәсың хәтал хотты регион тәнти пумыщаныл суссылтэҗыт, мүй махум тув вөвөгыт, ййквөгыт, эргөгыт, мүй хәтпат атың тәнүтыл тыттыяныл. Мән округув выставкатэ яныҗ таквс этпос вәт нупыл хурмит хәталт рупататэ бвылтастэ.

Тув губернаторув Наталья Комарова, миркол кұщаит, Ас-угорский театрыт рупитан махум, ханты ос мәныщи хәтпат ялсыт. Та порат сосса мир пүри суссылтавет. Ханты хум Виталий Рускин ос мәныщи нә Татьяна Бахтиярова акван-хасхатсыҗ ос пүри вәрсыҗ, ты пүри спектаклиг суссылтавет.

Вәт сәграпнал этпос лов хәталт округув намхәталэ блыс. Тәнт мән мәнвныл музейт рупитан хәтпат ос эргын-ййквнэ махум тув ялсыт. Ты «Югра-Классик» колт рупитан артистыт, «Төрүм Маа», «Геология, нефть ос газ» музейт рупитан махум тәнти вәрнэ рупитаныл суссылтасыт. Юрий Сорокин нәтнэ турсуил рущ эргыт эргыс.

«Төрүм Маа» музейт рупитан хум Вячеслав Кондин ханты ос мәныщи олупса урыл потыртас, тав «Волшебный сундучок» нампа тәтапсов бныщи, тув ныврамыт энгынүтыт пиныс, сәвсыр аканит, ййвөвлыт, квәлыгсупыт, мәнхәпәйт,

суныт. Ты энгынүтыт урыл мирн потырты ос сәвсыр амшит ханьшүңкве махум вөвьянэ. Ты коньпал сәс эт тотыглас, сәсныл мәнь хәпсупыт вәрсыт. Төрлөмтыл аканит пәрсыт, мүй махум маттем та бщатахтыгласыт, ләвөгыт, хантыт ос мәныщит насати тасәвит пумыщ энгынүт та бщнэныл.

«Геология, нефть ос газ» нампа музейт рупитан нә Ольга Мысина ма-вбдил нәпак тармыл пәслүңкве ныврамыт вөвсанэ, тыил махум пүмщаласанэ. Ос яңк супохса тармыл ты сәмыл ма-вбдил матыр хури пәслүңкве рөвыс.

Урай усныл ялум нә Лариса Шестакова мәныщи супыт хорамыл юнтнэ урыл потыртас. Хуньт пәс йис порат тувле олум мәныщит насати тох супаныл юнтманыл. Төр тармыл осың сәтапыл

Л. Шестакова, В. Кондин, Н. Сваткова

хорамыт юнтмыт. Ты урыл әхталам махумн бс сака пумыщ блыс хунтлүңкве.

Тох тән хурум хәтал рупитасыт, әлпыл тәгыл ос этипәлаг мус мир акваг тув та әхтэҗыт, щаквщүңкве үнтсэҗыт, тәнти кәтыл матыр вәрапаңкве сәв махум кәсәщөгыт. Пәслүңкве тай сәвыңпәлэ ныврамыт тән таңхөгыт.

Ты суссылтап түяҗ яныҗпөль этпос мус рү-

питаңкве паты. Ань кәсың хәтал хотты мәныл әхтум махум тәнти мәныл урыл потыртэҗыт, эргөгыт, ййквөгыт ос мүй мир атың тәнүтыл тыттэҗыт.

Тынакт сәв мир титыглавәсыт, маныр тән Россияв урыл номсэҗыт, 97% хәтпат ләвмыт, тән Россия мав маҗсыл әрыңыщ олэгыт ос тавә янытлыяныл!

Галина КОНДИНА

О. Мысина мүй хәтпат эт рупиты

Юрий Сорокин эргы

Яныг үст аҗит-пыгыт олупсаныл

Ханты ос мәнщи сосса щәмьят яныгман ныврамыт школаныл астанэныл юи-пәлт хотьютаныл округт ман юн блым элалъ ханищтахтэгыт, мотаныт мот үсн минэгыт. Мблал Санкт-Петербург үсн минам аҗит-пыгыт ёт хонтхатыгләлсум, тән тот А.И. Герцен лүймә махум институтт ханищтахтэгыт ос ань тәнки олупсаныл урыл потыртасыт.

Татьяна Качанова Хәльүс район Саранпәвилныл олы, тав тот нилыт курсыт филология тэлат ань ханищты. Тав такви вәрмаянэ овылтыт тох ләвыс:

– Аномн тыт блуңкве ос ханищтахтуңкве сака мұсты. Юн олнэм сыс ат вәслум, тыг ёхтуңкве вөрмөгум ман ати. Тонт мән пуссын шар мот щирыл блуңкве патыгласүв, нән номилын ке, хаштәл аҗм ма янытыл тәрамлас. Мән нэмхотталъ ялантәкве ат тәртыглавесүв, ныврамыт ос студентит экзаменаныл порат юил ищхйпың ут хосыт потыртасыт.

Ам тыт ханищтахтын магыс экзаменит ос акв-тох хассум, тувыл ювлеләтың кетвес, ам тыг элалъ ханищтахтуңкве вуйвәсум. Вәим, хот-щәгтсум кос, ос хумус элалъ мот үст олэв – манос олы. Овыл этпосанувт мән ищхйпың ут хосыт юил ханищтавесүв, таимәгыс тәват торгамтаттәл олсыт, тув минуңкве хәйхаты ман ати. Тувыл тахолът, тәл охса минам юи-пәлт сәвсыр лүймәныл ёхтум аҗит-пыгыт акван-атвесүв, мәнки халувт вәйхатсүв, румалахтасүв. Насати, тыт блуңкве сака пұмыщ ос емас. Институтувт рупитан хәтпат емасыт, мәнавн матыр китыглахтын ләтың емщакв хултэгыт.

Ётыл Югра ос Ямал мәныл ёхтум хантыт, мәнщитакван-атхатасүв ос «Увас хус» («Лүй сов») ййквнэ ос эргын группа вәрсүв. Тув ялантым мән мәнки халувт пуссын юрщхатсүв ос матыр-әти тәрвит порат акваг акван-нәтхатэв.

Институт астанэм юи-пәлт, улпыл, юв рупитанкве минэгум. Омам мөлты Ханты-Мансийск үсн блуңкве вәнтлыс, тув минуңкве вөрмөгум.

Тувыл Саранпәвилныл олнэ юрт аҗитэ **Татьяна Сайнахова** ос китыгласлүв, тав ювле-ләвыс:

– Мән Тәня Качанова ёт нилыт курсыт филологият ханищтахтымән, аквёет ты үсн ёхтысамән. Тыт мәнщи ләтың ос лүймирыт хансум потраныл, пәс йис наканыл ханищтэв. Мөлты тәлт Анастасия Григорьевна Орлова мәнав мәнщи ләтңын ханищтәкве паттувес. Мән ётув рупитан хәтпат урыл сәв емас ләтың ләвуңкве таңхәгум, туп тән ётаныл нила тәлыт молях оигпәгыт. Ты үст блуңкве пұмыщ, мәнавн мұсты. Ам «Увас хус» группан ййквыт ос эргыт сака пұмщалым ялантэгум. Тувыл хотталъ-әти мүйлын колн вөвиньтәлавәв, тот эргәв ос ййкванув суссылтэв. Та накыт мән мәнки кәсащанэв холът, руц щирыл ләвнэ

Т. Сайнахова, А. Лещук ос Т. Качанова маснут юнтэгыт

волонтёрыг вәриянүв.

Ты институт астанэм юи-пәлт Саранпәвил школат манос ныврамыт үрнэ колт рупитанкве номсәгум. Тот мәнщи ләтың ос вос вәгыт, эрың хотьютаныл ос тыг элалъ ханищтахтуңкв ёхтуңкве тахмаи.

Кит Татьянаг хұрмит юрт аҗитән Саранпәвил ляпат олнэ аҗи. Тав наме **Анастасия Лещук**, ома тә бпарищнаме щирыл Сайнахова. Анастасия мәнавн потыртас:

– Ам Хәльүс район Сүкырья пәвилныл олэгум, тыт китыт курсыт филологият ханищтахтэгум. Аномн тыт сака мұстыс, сәвсыр мәныл ёхтум хантыт ос мәнщит ёт вәйхатасум ос аквёет «Увас хус» группан ялантэгум. Хотьют маныр вәг, маныр тәлат вәруңкве хәсы, пуссын суссылтыя-нүв ос акван-нәтхатым вәриянүв. Мән пәс махманув сәв мұтра, ощхуль

бнщәгыт, мәнавн тыи пұмыщ, тувыл щәнъ ләтңув нәтнэг олы.

Ань элалъ олнэм овылтыт тох номсәгум, бакалавр тәланум астанэм юи-пәлт магистратурат элалъ ханищтахтэгум. Тувыл щәнъ ләтың манос пәс накыт наукат ёмщакв вәнэ ос ханищтан магыс аспирантура астанкве тах номсәгум.

Ань юв ялантан ләңхув хосаг ос тыныңыг олы, тәлы үщлахтын порат Санкт-Петербург үст хултсәв. Туи акв этпос Сүкырьят омагум-әтягум ёт олэгум, тувыл мот этпос Ясунт пәвилн «Мәнъ Ыскве» этностойбищан сәвсыр сменатын ялантэгум. Тот сәв мәныл ёхталам ныврамыт ёт вәйхатэгум, мән аквёет матыр-әти пормасыт щаквщәв, сак хартэв, маснут юнтэв, ёнгим кәс вәрәв, нас потыртэв. Тонт аномн емас хәснэ вәрмалъ ёмталы.

Ам амки мәнәтәгыл тув тотыглавәсум, тот сәвсыр мўтрат вәңкве патсум, ты коныпал та ханьщувлам наканум хосыт яныг ўст мот хаштәл мәхум халт роттыг өлэгум.

Тувыл мот әгит-пыгыт әт потыртамум юи-пәлт, тән блупсаныл моц тәрапаттысанум. Тән кос ўсныл манос мәнә пәвыл-ныл Санкт-Петербург ўсн әхтысыт, пуссын өвләт нас сунсыглахтым блсыт. Төванакт, вәим юн өлнә мәхманыл тәл кәсаныл холы, юв минуңкве таңхәгыт. Ётыл тәнки халанылт румалахтәгыт, матыр аквәет вәрнә тәла хонтәгыт ос акван-нәххатым блупсаныл емасмахты.

Ханты пыг **Николай Цуркан** Ханты-Мансийск ўсныл блы, ань хўрмит курсыт культурология тәлат ханищтахты, тав ләвыс:

– Мән тыг Ханты-Мансийсканыл Тимур Партанов әт әхтысамән, та ўст самын патсумән ос тот яныгмасмән. Тувыл армият лусытаммән юи-пәлт тыг минасамән. Тав институтт мәнәщи ләтың ос ам ханты ләтың, пәс наканув ханищтымән. Тыт ялпың хоталыт

Әги йикв ханищты

вәрнәв порат әгирищит әт йиквүңкве ос әргүңкве вөвиньтәлавәв, тувыл ўст акваг матыр-әти пүмщаләв, нәмат марщум әти.

Ханты пыг **Виталий Куртямов** ос тән әтән ханищтахты. Тав **Василий Тыликов** әт Овгорт пәвыл Шурышкарский район Ямал мәнәл тыг әхтыс. Василий китыт курсыт щәнә ләтың ос лүй мирыт хансум потрыт, пәс йис накыт ханищты. Ань ты пыгыг тох ләвсбг, тәнәтән ханищтахтуңкве тыт емас, институтт сымың хотпат рүпитәгыт, тувыл Санкт-Петербургыт блуңкве сака мўсты.

Округувныл әхтум әгит ос потыртасыт. **Венера Волдина** Ханты-Мансийск ўсныл блы, кит тәл сыс тавән ханищтахтуңкве пүмщиг блы ос ўст сәв тәлат вәрнә ос хотты рүпитан колыт хонтуңкве рөви.

Светлана Михайлова ты тәлт бвыл курсыт этнокультурологыг ханищтахтуңкве патыс. Тав тот өлнә ханты ос мәнәщи әгит-пыгыт әт ос әрги, йикви. Тав такви Шеркалы пәвләт, тыи Октябрьский районт, пәс накыт тәрапаттыглас. Тот Наталья Михайловна Михайлова омаә нъяврамыт мәгыс сак хартнә кружок щәпитәлыс, Света тув ялантас. Тувыл Мария Герасимовна Зверева әт Әс мәхум йиквыт йиквыс. Тот ханьщувлым наканә ань тыт пуссын әрмыгласыт.

Вероника Броваренко Хәльүс район Тәк пәвыл-ныл блы. Тав ань хўрмит курсыт филологият ханищтахты. Әги юн өлмәт Анастасия Алексеевна Новьюхова анәкватә йиквум йиквыт сунсыс, ханты әргыт хўнтлас. Тәк пәвылт эква «Әс нә» ос «Әс әх» нампа әргын-йиквнә группат пүңкоты.

Т. Сайнахова, В. Волдина, В. Броваренко, З.С. Рябчикова, С. Михайлова, К. Курганова, Т. Качанова ос А. Нахрачева лйөләгыт. В. Тыликов, В. Куртямов, Н. Цуркан ўнләгыт.

В. Броваренко, С. Михайлова, Н. Цуркан

Щәщәкватән ос пәс накыт урыл потыртәлвәс. Вероника ань ләвыс, тамле вәрмалит тав мәнәтәгыл вәганә, таимәгыс тыт сәрәрыг матыр вәңкве юртанә элал ханищтыанә. Пәвылт өлмәт тав сака тувле нупыл ат номсас. Ос яныг ўсн әхтумәт туп торгамтас, пәс накыт, щәнә ләтың элал тотнә хотпа ке әтим, тән моляхыл хотталә соймәгыт.

Ты вәрмалит ань мот әгитн-пыгытн ос тор-

гамтавәсыт, вәвет, таимәгыс тән мот нъяврамыт матыр-әти пүмщалаңкве ләвияныл, эссамтаттәл элалә вос тотыаныл, тәнки блупсанылт ошхуль вәрим ос акван-нәххатым вос өләгыт.

Кәсың әги ос пыг такви щәмәятән паща ләтың кәты ос йильпи тәлт тәнаныл сәв сәт, сәв щунь ләвәв!

Тамара МЕРОВА

Йисыг олум вәрмалъ

Ты вәрмалъ хосат оллыс, ам оныпум мыйтың Анна Васильевна Тасманова та порат Лүсумт олэгыт, Сәпса ёлы-пәлт Мәнъ Талицат олэгыт. Тот нъяв-раманэ самын патсыт, яныгмасыт. Ләпкан Бурмантова пәвылна хурмаккем вёрыста ёмуңкве эри. Та порат ойкатэ сторожиг рүпиты, юн атим, таккёт нъяврананэ ёт оллы.

Аквмат порат нъян магысыл минуңкве щёпитахтас та Бурмантово мус. Ты хурмаккем вёрыста вёрширыл ёмуңкве эри, тот лёңхьяс оллы, та лёңхьяс хосыт.

Кит нъяврамаге ёт висаге,

акватэ хайтыгыт, акватэ апат хуи. Апаң нъявраме сысна хунтумтастэ. Мот агирище кат палыл ванттытэ. Ләщал-ләщал та ёмёг, та мәнъ агирище ёт потырым.

Ёмсбыг, хоса ман вәти ёмсбыг, аквман вёрыста арыгкем минасыг. Элалъ аңкватас, карс ховтыт лёңх пөхыт лёлөгыт. Саме кос патапас тувле нупыл, пөхын. Ховт сәйныл такем карс матыр нэглас, нёвсы, нэлталахты. Ёмашакв аңкватас, Мёңкв нэлталахты. Ташир алпитэ пөлям витыл сёсыгпавес:

«Такем рохтысум, яныгнув нъяврамум ул вос кә-

салы. Амки ат вәглум маныр вәруңкве, нас та пөйкщёгум: «Сөрни вуйкан аңум ул новёлн, маныр аңумтыл вәрёгын. Ул новхатэн ам нъяврамагум палт». Ләщалаңкве акваг ювле ёхсум, ювле нупыл ат аңкватантэгум. Хоталь щалтэгум, пилэ-гум, ат пилэгум, акв ювле ләщалаңкве та ёмантасумён агиришум ёт, апаң нъяврамаквем хуи.

Ёмимён, ёмимён, хоса ман вәти ёмимён, лёңхе сохт, акв ювле кос аңкватасум, ат нәңки. Мощ элна минасум, элн суйты, та кисувлас. Номсы, эла хультыс, мән юи-пәлуvt ат мины.

Таширыл та ёмсумён, воссыг ювле ат аңкватантсум. Юв ёхтысүв.

Ёты хотал ойкам ёхтыс.

– Таширыл, тыширыл кәсаләлсум лай. Самаге ёмашакв суссагум. Мәнънуваг, щай аны писыл та яныт, нас суртгег лай.

Амккем тай пилэгум тувле нупыл минуңкве, ойкам ёт минасамён. Та ма, хөт лёблис, хөvt сәйт суссылтылум.

Осың нәңк тов йив хуи. Хот-сакватым, тув тотамтэ, мәнәв юныгтаңкв ўрыс. Лёльнэ мәтэ щар ёлалъ минам, нъякумтэ осың хөvt сәйт нэвталахтум мәтэ. Ты юи-пәлт лай воссыг ат вәщиньтаслум. Тот кёрасың ма, матыр мәтэ кол ул онышас, Сәпсат, Лүсум мәт Мёңквыт пёс порат, ләвёгыт, олсыт. Тамле потыр оныпум потыртәлас, ты вәрмалъ йис оллы.

Мёңквья пәвыл овылтыт

Мёңквыт урыл оныпум Анна Васильевна Тасманова мыйтың потыртәлас. Хулюмсунт луйпәлт Мёңквья пәвыл оллы, манрыг тох ләваве, пёс потыр оллы.

Пёс йис порат тот матум экваг-ойкаг олсыг, ләвёгыт, опарищ наманыл Алгадьевыт. Та пәвыл матыр мәтэ Мёңкв оллы. Тав ётэ экваг-ойкаг юрщхатамыг, тәнәтэн ат новхатас, халанылт вәйхатсыт, ташир. Мёңкв ёхты, хотмусыр тәнки халанылт торгамтахтасыт, потыртахтасыт, манарасыт.

Ань та хотал ёмты, матум экваг-ойкаг нёвыль тәл үнлэг. Тәнәт пүт вәрнә ут ат вёрмёг катын-паттуңкв. Мёңкв ойка торгамты, вөрна мины. Такви тай вёрт оллы, хотты сәмёт оллы. Аквматэртын вөрныл кутьванэ йтипәлаг та хорталтахтэг. Экваг-ойкаг

кон-квалэг, сунсэг, Мёңкв ойка ёми. Такви карс, вәңнэт осың сыр. Сырт тай вёр сәлы тагматым, ләглаге, кәтаге акванпёримтаманэ. Тәнәтәт та тотвёсыг, вёр сәлыл. Тән өс тавён хул сән үнттэг. Лильпи хул пувёг, ты хулыл мыгтэн. Ты хул сән патта алмаи, вөрна та ёманты.

Таширыл олсыт, олсыт, вәйхатасыт. Ётыл тәнки вәганыл, Мёңкв хоталь минас. Экваг-ойкаг махумн потыртәлсыг. Мәхум тай вәсыт, тән Мёңкв ойка ёт вәйхатэг. Мот махум акваг пилыщмаг пинавет, Мёңквыл пилсыт. Ань пёс порал таимәгсыл та ма Мёңквья пәвыл ос ярищ ты ләвавёг. Ос ат вәглум, сөль ман ати тамле вәрмалъ оллы. Оныпум мәтум экваг оллы, тав потыртәлам потре ань ты потыртаслум.

Кит хумыг урыл потыр

Ты вәрмалъ урыл ашум мыйтың Самбиндалов Семён Васильевич потыртәлас ос оныпум мыйтың Тасманова Анна Васильевна потыртәлас. Ты потыр сәв яныгпәла хөтпат вәганыл.

Кит хумыг тәнки халәнт потыртаңкве патсыг.

Акватэ ләви:

– Ам лай ўрат тах хуёгум, нәматыр ам ётум ат ёмты. Нэмхотьютын ат рохтуптавем. Холытан ёхтэгум, пүстәгыл ёхтэгум.

Мөтанэ ләви:

– Ати, ўрат хуёгкве шар ат рөви. Матарын тах ёхтавен лай, порславен. Лылың тәгыл ат ёхтэгын.

Ос мөтанэ ләви:

– Ам савынкәнт тах хуёгум, ам тай лылың тә-

гыл ёхтэгум. Нэмхотьютын ат новавем.

Аквматэрт киттыг та тотвёсыг. Акватэ ўран тотвёс, мөтанэ савынкәнт хуёгкве тотвёс.

Ёты хотал ёмтыс. Савынкәнт хуёг хум пүстәгыл ты ёхтыс, нэмхотьютын ат рохтуптавес. Мөтанэ атим, атим. Ань минаве, туп кос ўран ёхтысыт, пүнке ўнтыпиме лёңхсунтын. Тув ёхтысыт, аращ вәрыглыме, яныг ахвтаспүт кивырт такви хотпайтыме, саханэ тув пёримтымат, тот порслыме. Мёңквытын манос самсай утын тох порслыма. Мәхум тот ўнтталахтэгыт, пүрлахтэгыт, тамле мәт, ләвёгыт, хуёгкве ат рөви. Нэ хөтпат тув ат ялантэгыт, агиришит өс ат тотыглавет. Тамле мәт туп хум хөтпат пүрлахтэгыт.

Өлнэ мātэ ұлылытэ

Порав ёхты, мән пуссын минэв,
Товат ёрувлавет, товат – сохтыл Торум ащув палт.
Ам ос ань сōтыра лёңхыт халт
Ятил мāтем нупыл лёңхум вос хōнтнувлум.

Мощхум ёсаң лёхныл тāvрисаквыг ёл-рагатаңкве
Югра мām лёхтāl кātпаттатэн,
Яңкылмат пумтарыг яныгманувум,
Нёр акиянув вātат овың я хольт нэглапанувум.

Номтум нотэ-йисэ сыс вāгтал ул вос паты,
Тының Нāй-Отыранув ялпың ёраныл
Сойм ляпат яныгман лўпаттат этвитыл ос
Ам эрупсамыл ятил мāтем айтвес.

Тамле стих Владимир Александрович Квашнин руц лātңыл хансыстэ, ань мāньщи лātңыг толмашласлўв. Ты хум овылтыт мән «Лүймә сәрипос» газетат 2021 талт (13 номерт) хансыгласўв. Владимир Александрович Хāльўс район Саранпāвилт самын патыс, тот яныгмас. Стихыт мāньтāгыл хансы, нэпакыт тāратас. Тав наме Союз писателей России палт хансым олы.

Яныг таквс этпост Владимир Александрович Красноярск ұсн ялыс, тот «Атя и Ома» потре мāгыс янытлавес. Ювле миннэтэ мус «Лүймә сәрипос» газета вāрнэ колн щалтсас, тав ётэ потрамасўв, стихыт хаснэ тэланэ урыл китыглахта-сўв. Владимир Александрович тох лāвыс:

– Хансыглам потрум мāгыс Красноярск ұсн вōвиньтālвесум, тув ялсум. Тўяг «Клуб умных библиотек» нампа литературный фестиваль вāрнэ хōтпат Всероссийский конкурс вāрыгласыт, мāхум стиханыл ос потраныл тув вос кётыяныл. Мōлалнув ам мāнь потыр хансыгла-

сум «Атя и Ома», таве тув кётыслум. Ётыл мāхум āнумн свōнитасыт, Красноярскын вос ялэгу, потрум «Малая проза» номинацият нōх-патум. Ань тувыл ты ювум, «Диплом I степени» янытлан нэпакыл майвёсум.

Хольтан товлыңхāпыл Хāльўсн тыламлэгу, тот центральный детский библиотекат нйврамыт ёт хōнтхатэгу, стиханум ловиньтыяну.

– Владимир Александрович, потрын мāньщи лātңыл намтыслын – «Атя и Ома», мән лātңув вāглын?

– Ам Саранпāвилт мāньщи мāхум халт яныгмасум, āям ос акваг мāньщи юртанэ ёт вōраяс, хўл алыщлас, вōрколт акваёт олыгласыт. Таимāгыс нāн лātңын ам хўлылум, мощ потыртэгу. Ам руц хум, эквам саран нэ, наме Светлана, рўт мāхманэ пёс тāгыл сāлы ўрим яласэгыт. Ты тэла ам ос мощ вāглум, сāлың колт яласан мāхум халт сāv рума оныщэгу.

Сāлы ўрнэ мāньщи хум Василий Егорович Гындыбин Кимкъясўй пāвилныл олыс, 10 бри-

В.А. Квашнин

гадат сāv тāl рўпитас. Мён пыге ёт нёрыт вātат вōраим яласасмён. Атятэ Василий Егорович пёс йис потыр сāv вās, потыртāлыс. Ялпың хōталыт, ўщлахтын мāt, ялпың мāt, нёрыт ос ят наманыл пуссын вāсанэ. Хōт-āти яласас, сāлы ўрнэ, вōраян ос хўл алыщлан мāt хоталь нупыл ольэгыт, ос пуссын ёмашакв вāсанэ, хўлтыгласанэ. Ам тав потранэ акваг хўнтлысум, ань номтыт оныщияну.

Ты мўтраң мāньщи хōтпа овылтыт ам потыр хассум, таве акваг номылматыгылум, кāстыгылум. Ам стиханумт ос потранумт өлнэ мāv урыл хансэгу, мātёв янытлылум, маныр кāсалэгу, маныр урыл номсэгу, лātңанум пуссын ёл-хасумтыяну. Мāхум овылтыт, вōрўйит, товлыңўйит урыл, вōрт маныр олыглас, маныр хўлыгласум, та тэлат пуссын нэпакын хансыяну.

Мән, Саранпāвилт мир, халанувт юртыңыщ ольэв, акваг-хōнтхатэв, щāгтым потрамёв.

– Наңти хансум стиханын-потранын нэпакыг вāрсанын?

– Овыл нэпакум 2014 талт вāрвес, таве намаяслум «От сердца к сердцу». Тувыл мōт нэпакыт хассум, кит нэпакагу, ты тāl тāратавесыг. Ань хōт нэпак оныщэгу, тот стиханум хансым ольэгыт.

Ты этпост ос Владимир Александрович округ кўщай нэ нампа Литературная премия «Поэзия» номинацият 2023 талт стихыт хансум хōтпат халт нōх-патыс, Ханты-Мансийск ұсн вōвиньтālвес, янытлавес.

Мән тавён ос сāv ёмас, сымың лāтың лāvёв, пустагыл вос олы, стихыт ос потрыт вос хансы!

Светлана РОМБАНДЕЕВА

Галина Михайловна ос Ольга агитэ

Г.М. Сапожникова стихыт ловиньты

Ятил мәтем Эрүптымум

Хөнтаң мәньщи нэ Галина Михайловна Сапожникова тынакт Ханты-Мансийск үсн ёхталас. Тав руц ләтңыл стихыт хансы, өлнэ мәтэ, пәвыл мәхманэ ұлылыянэ, янытлыянэ. Нэ ёт потрамасум, китыгласлум, хотыл өлы, хансуңкве хунь патыс. Галина Михайловна ләвыс:

– Атям Михаил Андреевич Вахрушев хөнтаң мәньщи хум, Кондинский район Карым пәвылныл өлыс. Щёмьяныл яныг өлыс, тав шар мәнь. Омам колтағланыл Тобольск ёрныл лүи мән ёрвәгыл кётвес, омаге-әтяге казак мәхумныл өлсёг. Тувыл омам атям ёт Кондинский районт вәйхатасёг, акван-минасёг. Ам ос Андрей әпщим самын патсумён. Хөт тәл яныт өлсум, Лиственичный пәвылн вәнтлысёв, әпщимёнтыл тот яныгмасмён.

Атям өлме палыт кино-механикыг рүпитас. Тав ётэ клубн акваг ялантасум, авкёетстихыт ханищтасмён, концерттыл порат эргын-ййквнэ мәхум халт ам стихыт ловиньтасум. Опам гармошкәл ёнгасас, эргуңкве сака эрүптас, мәньщи эргыт такви вәрыс.

Ам яныгмамум порат ләтнүв сөймуңкве патыс, тонт мән, няврамыт ос

мәньлат мәхум, акваг руц ләтың нупыл та патсүв. Атям тай, номилум, рүтанэ ос пәвыл мәхум ёт акваг мәньщи ләтңыл потыртас. Мён мәгсыла-мён лувөвлытыл ос ййвныл ёнгынут вәрыглас, пёс йис потрыт потыртәлыс, мөйтыс.

– Галина Михайловна, атян қаңканэ-увщиянэ хөт өлзёгит?

– Тән округ янытыл сәв мәт өлсөт, ань пуссын әтимыт. Щар яныг қаңке Тихон Андреевич Вахрушев Хәльүс район Аңья пәвыл школат няврамыт ханищтас, заслуженный учитель намыл майвес. Тән экватэнттыл нёлолов няврам янмалтасёг. Атям иң мәнь өлыс, хунь оманьл әтимыг ёмтыс, яныг қаңкөн янмалтавес.

Ам хүрум әги өньщөгум – Анна, Ольга ос Валентина, пуссын элал ханищтахтасыт, рүпитэгыт. Ойкам юи-пәлт ном-

тум татем тәрвityң өлыс, стихыт хансуңкве патсум. Ётылнүве пәвлүвт эргын-ййквнэ нэкветн клубн вөввёсум, тән ётаныл эргуңкве патсум, төванакт амти хансум стиханум ловиньтәлыянум.

Хунь өвыл стихум ловиньтаслум, клубт нэпак хаснэ нэ Нина Григорьевна Сондыкова өлыс, концерт юи-пәлт тав ам нуплум ләвыс: «Стихын сака ёмас кос, ос таве эрнэ щирыл хансэлын, рифмат ёмащакв щёпитән». Ам ущты хансуңкве патсум, сәв матыр ат вәсум. Тувыл мөт стиханум ловиньтасанэ, хөт мөтнүв щирыл ләвуңкве эри, хұлыгластэ. Ань тыхөтал мус тавён пұмәщипа ләтың ләвөгум, матъёмас әнум нётыстэ, ханищтастэ, хумус хансуңкве эри.

– Мәныр урыл хансэгын?

– Ам Лиственичный пәвылт өлзөгум. Мә-витанув ос пәвлум янытлыянум, рүт мәхманум ос пәвыл мир ұлылыянум. Агиянум өвылтыт хансэгум. Ань ос хөнтлын мә урыл, тув миам пыгыт ос хум хөтпат өвылтыт хансэгум. Пәвлүвныл тув хум хөтпат өс мианасыт,

нила пыг та мәт патсыт. Кәсыңаныл мәгыс ам стих хассум. Школавт музей колнак өлы, тув ялантэв, тувыл клубт вәтихал атхатыгләв, эргөв, стиханув ловиньтэв.

Андрей әпщим Карым пәвылт өлы, ам хольтум бөрт яласаңкве сака эрүпты, хұл алыщлы, вөраи. Акв стихум тав өвылтытэ хансыслум.

*Хуриянүв ләщәл пёсыг
та ёмтэгыт,
Мәк эрнэ матыр өс та
ёрувлахты.*

*Колтәгыл өньщүңкве
нас хунь,*

*Әпщимёнтыл мён акв
кёлпыл өлымён,
Киттыг уртуңкве нәмхуньт
ат вёрмавемён...*

Галина Михайловнан сәв ёмас, сымың ләтың ләвөгум! Нявраманэ-апыгришанэ ёт пус кәт, пус ләгыл вөс өлы, вөс щуни!

Светлана
РОМБАНДЕЕВА

Ёмас рӯпата оҥыщи

Хальүс район яныгсат тәлә 2023 тәлт төвлыс. Ты районт сәв номтың ос яныг рӯпата вәрнә мәхум оҗыгыт, тән тәнки пәвланыл эруптыяныл, сосса мир пәс накыт элалы тотнә мәгыс аквписыг сәв рӯпата вәрәгыт, мәхманув ялпың хөталыт мүйлуңкве вәрмәгыт.

Ам Кульпас клуб кӯщай нә Карина Станиславовна Миль (Усольцева) ёт потыртасум, тав «ШОК» нампа йквнә группа вәрыс, ты урыл потре оҗыс.

Такви щәмьятә урыл Карина Станиславовна тох ләвыс:

– Ойкам наме Аркадий Эдуардович Миль, тав «Рахтынья» общинат мәнә нәиңхәпыл яласым капитаныг рӯпиты. Туи ос таквсы сыс тәнүт ос сәвсыр эрнә пормас хоса мәт, ләх тәл оҗнә пәвлытын Няхшамвобльн, Хулюмсүнтын, Кимьясүйн, Лөпмусн ос Саранпәвылн тотыянә.

Мән кит нәврам оҥыщимән, пыгмән наме Артём, тав 12 тәл яныт ос агим наме Надежда, тав 7 тәл. Мәнә нәврамум «ШОК» нампа группав ёт мәхум элы-пәлт йквнуңкве ос стихыт ловиньяңкве эрупты. Пыгум нәмса, школан яланты ос юн матыр рӯпата вәри.

– **Наң нас оҗнә щәст маныр вәрәгыт?**

– Товтыл хайтыгтаңкве эруптәгум, кәсың тәл «Лыжнәй Андрея» касылн товтыл касуңкве ёхталәгум, аквписыг нох-патәгум. «ШОК» нампа группавтыл эргын-йквнә нәт ёт Лөпмуст йкввәв, тот оҗнә мәхум ос мүй хөтпат ёхталәгыт, тәнанылн ёмас ялпың хөтал щәпитәлв.

Тәгт пәвылт мәнәлат нәт ёт аквәт атхатсүв,

волейбол ёнгасан команда вәрсүв. Ты тәл юртыңыщ ёнгасын тәлан Приполярный пәвылн ялсүв. Мән сака пүмщиг тув ялсүв, сәв йильпи мәхум ёт вәйхатасүв. 2024 тәлт Хальүст касуңкве щәпитахтәв.

– **Карина Станиславовна, наң йквнә группат кӯщайг оҗыгыт, ты рӯпата урыл моц ләвен?**

– 2017 тәлт мән группа атыслув, оҗыл группан мәннүв нәврамыт, китыт группан ты яныгнув нәврамыт ос мәнәлат хөтпат ялантәгыт.

Яныгнув нәврамыт ос мәнәлат хөтпат ёт мәнәщи мәхум йккыт йккввәв, мәнә нәврамыт ёт сосса мир мөйтыт йккв щырыл щәпитәв.

– **Наң акушеркаг рӯпитаңкве оҗылтахтыгласын, рӯпатаң тәрвityң оҗыс?**

– Хунь школат ханищтахтасум, тәлы порат товтыл хайтсум, номтумтыл каснә хөтпаг оҗлуңкве сака тахсум. Ханты-Мансийск үст эрнә нәпакыт Югорский государственной университетын тотсанум, тувыл сәв хөтпат та порат ханищтахтуңкве ёхталасыт, яныг баллыт оҗсыт, ам тув патхатуңкве ат вәрмысум.

Ам щәщәквм Татьяна Егоровна Усольцева (Гындыбина) ёт телефон хосыт потыртасум, тав әнүмн ләвыс, ләккарыг ханищтахтуңкве вос

К. Миль

Йквнә кол

минәгум. Тав 50 тәл сыс ләккарыг Кульпас пүльницат рӯпитас, такви рӯпата тав сака эруптастә. Омам Марина Станиславовна Усольцева (Селиванова), оҗ ләвыс, ты эрнә рӯпата, хунь ханищтахтуңкве әстләгыт, юв ёхтәгыт, щәщәкван пәнтсыл рӯпитаңкве патәгыт. Ам Ханты-Мансийский государственный медицинский академият акушеркаг ханищтахтуңкве патсум.

Ёмас ханищтахтасум, хунь академия әстласум, выгыр диплом-нәпакыл майвәсум. Тәгт пәвыл пүльницан рӯпитаңкве минасум, акв тәл тот рӯпитасум ос номсәгум, тыи рӯпата тәрвityң ат оҗыс, ам нас тыт рӯпитаңкве ат таңхәгум.

– **Кульпас клубт кӯщайг тәл арыгкем рӯпитәгыт, ты рӯпата урыл потыртән?**

– Әквум, Любовь Анатольевна Зорина (Усольцева) сәв тәл Кульпас клубт кӯщайг рӯпитас, хунь пенсиян миннә поратә ёхтыс, тав әнүмн тыг рӯпитаңкве вөвыстә. Ам та порат 0,5 ставкат рӯпитасум, йквнә кружок оҗыс.

Йквнә вәрмалы әнүмн пүмащиг оҗыс, ос ам 2022 тәлт тув рӯпитаңкве минасум. Тыт сака ёмас рӯпитаңкве, рӯпата пүмащиг оҗыс. Тәл сыс сәвсыр концертыт щәпитәв, мәхум клубн ёхталәгыт, мәнәвн сәв ёмас ләтың ләвәгыт.

Оксана АЛБИНА

Эква-пыгрищ (маныщи мөйт)

Эква-пыгрищ аквен-тыл тэнттетэн ворт олэг, хулэг. Эква-пыгрищ аквнакт акве нупыл лави:

– Мён ворт менттемён олымён, элумхоблас шар ат ващиньтымён. Менттемён хуньта олнэмён, ам амтинамн нэ кинсуңкве ялэгум.

Хум лёңхын та щёпихтахтас, та минас. Я хосыт, вата хосыт ёми, сунсы, хум лялт ёми. Та ойка яныг наңк тарың тагыл тотытэ. Эква-пыгрищ лави:

– Аким ойка, паща блэн!

– Паща, паща, няврамакве! Наң хоталь тох минэгын?

– Ам элумхоблас ат ващиньтэгум, нэ кинсуңкве минэгум.

Ойка лави:

– Ам ос аквтох элумхоблас иңыт ващиньтэгум. Акван-юрщхатымён, аквьёт минымён.

Тав соль, кит хум элаль та ёмантасыг. Тох хоса ман вати минасый, я вата хосыт лялт яныг пальпа ойка нэгли:

– Нэн хоталь тох минэгын? Анум ос ёт вуелын. Ам ты палягумт ёлы Тбрумт маныр вэрыглаве, пуссын хулылум. Нуми Тбрумт ос ёмщаквег пуссын хулылум.

Хурум хум акван-юрщхатасыт, элаль та ёмантасыт. Элаль ёмиманыл сунсэгыт, я вит шар лап тбсыма, ворил щурты. Сунсэгыт, акв хум я пбри хуям, тусанэ витыт хуегыт.

– Я-а, аким ойка, наң манарын вэрыглэгын? Манрыг я вит хот-яртыс-лын?

– Ам я яртуңкве вёрмэгум, щэрыщ вит яртуңкве.

– Мән элумхоблас кинсуңкве минэв, махум ат ващиньтэв.

– Ам ос нан ётын минэгум, амттем кастал.

Махум акван-юрщхатасыт, элаль та ёмантэгыт. Элаль та ёмантэгыт, сунсэгыт, лёңх элы-палт яныг ийв люли. Эква-пыгрищ ёр аки нупыл лави:

– Аким ойка, ты ийв киттыг юныгтэлын.

Ойка такос ратыс, такос ратыс, сакватаңкве ат вёрмыстэ. Эква-пыгрищ мот акитэ нупыл лави:

– Аким ойка, мощ хунталалэн, матыр хот ат суйты? Хот эрыңк элумхоблас юв?

Акитэ такос хунталалыс, нэматыр нэмхот ат суйты. Эква-пыгрищ мот, хурмит акитэ нупыл лави.

– Я-а, аким ойка, наң ты я лап-яртуңкве вёрмылын?

Тав соль, аки я пбри хуяс, витэ минуңкве та пбйтыс. Та юи-палт махум элаль та ёмантасыт, хоса ман вати минасый, элын яныг ус-капай та нэглис. Яныг ус колаланэ сбрнил пантымат, коньпалыл ус яныг карыс пусасыл вэ-рима. Пусас кивырт суйтэгыт, уйхул рбнхыт: палят, мисыт, лувыт эңамэгыт. Юв щалтнэ ма нэмхот ат наңки. Махум ус кивырн щалтнэ ма кинсуңкве та минасый. Пусас коньпал мувлахи ёмсаныл, нэмхот юв щалтнэ ма ат хонтэгыт. Шар ёр аким ойка хурум парт ворил хот-сакватаңкв вёрмысанэ, юв пусас кивырн та патсыт. Ус шар мувлахи ёмсаныл, шар акв элумхоблас ат касаласыт. Эква-пыгрищ лави:

– Аким ойка, аквман палянуен, пүт вэрёв, тэңкв пуссын тахмаясүв. Тамле щёлың усн ёхтысүв, хумус тэтал ёл-хуёв.

Махум ёмщаквег тэпьяласыт, ёл-хуясыт. Алпылыг хунь ёмтыс, Эква-пыгрищ лави:

– Аки, наң юн хультэн, мән ёхтынэв кастыл пүт пайтэн. Мән үст ёмыгтэв, эрыңк хот элумхоблас касалэв.

Махум ус сунсыглаңкв та минасый. Акв аким ойка тай та хультыс. Акв мәннув пык пыгрищ нуис. Пүтэ пётуңкве щёпихтастэ, соль, нёвыль пётуңкве иңыт алыми. Тыгле-тувле ёмыгыт, кинсувлалы. Аквнакт касалытэ, акв хум тав палтэ ты ёхтыс, лави:

– Тыг манрыг Най-Отыр усн ёхтысын? Нан хонхан тыг вбввесын? Тас мән ёхтысын тамле щёлың усн?

Та хумн ойка алмаявес, пуңк атанэт нбх сырн та тагматавес. Ойка хоса ман вати ханас, ёл колканын та рагата. Сунсыглахты, ань та ёхталам хум хиле пыл атим. Атанэ хотмус тув пёрсаласанэ. Пүтэ пайтуңкв та тагматастэ, пүтэ иңыт паялты, махманэ та ёхтысыт.

– Я-а, аким ойка, наң манарын ты палыт вэрысын? Пүтын иңыт асты!

– Ам амттем тасавит вэрмалль вэруңкве хунь алымэгум.

Пүтэ астыс, махманэ тыттысанэ, этииг ёмтум порат махманэ ёл та хуясыт. Алпылыг ёмтум юи-палт Эква-пыгрищ лави:

– Тыхотал китыт аким ойка вос хульты, яныг пальпа аки. Мән ёхтынэв кастыл мис нуен, тэнут пайтэн.

Махманэ ус сунсыг-

лаңкве бста минасыйт. Аквта щирыл ойка мис хот-нуистэ, пүтэ пётуңкве алымастэ, най палтыс. Тувыл кисгим, рбнхим тыгле-тувле та ёми. Аквнакт та хумн та ёхтувес.

– Маныр Най-Отыр усн ёхтысын, тас пормасың, уйхулың мән, щёлың мән? – хум лави.

Та хумн ойка алмаявес, палягет нбх, сырн, та тагматавес. Ойка нумын такос сунсыглахты, хум атим. Ёл колканын бста рагата. Палягетай нумын хультсыг, ахвсаге, акв та мән хотмус пёрсаге. Пүтэ иңыт паялты, махманэ та ёхтысыт.

– Шар наскэссыг яласасүв, шар акв элумхоблас ат вэсүв.

Пүтаныл астыс, махум тэпьяласыт, ёл-повартахтастэ ущлахтуңкве. Алпылыг ёмтум порат хурмит аким ойка тэнут вэруңкве юн хульвес. Ойка хультыс, мис алас, хот-нуистэ, пүтэ арацин тагатастэ. Ос эргим тыгле-тувле ёмыгыт.

Ос нэмат хоса таккёт ат олыс, аквмат хум тав палтэ щалтыс ос ойка нбх тусанэт сырн тагатавес. Ойка тыгле-тувле сунсыглахты – хум атим. Ос ойка ёл та – рагаты, тус атанэ хотталль акван-щёпитасанэ.

Пүтэ иңыт асты, махманэ та ёхтысыт. Ос махманэ нэмхотыют үст ат вэмыт. Хунь пүтаныл астыс, махманэ тэпьяласыт, ёл та хуясыт.

Алпылыг ёмтыс, махум пуссын ус хосыт кисхатуңкве та минасыйт. Хоса ман вати ёмсыт, сунсэгыт, акв мат ёлаль миннэ ас хонтэгыт. Таяныт яныг щёлың үст ман квалыг атим. Квалыг хонтэгыт, Эква-пыгрищ квалгын нэгсалахты. Акиянэ нупыл лави:

– Нән квәлгын акваг уральтәлбін, ам хунь хасумтылум, арум тах нөх-хартәлбін.

Акиянән ләшәл квәлге әләл тәрәтәңкве та патвес. Хоса ман вәти тәрәтәвес, әла мән та ләүлис. Сунсы, тасәвит сырәсәт үйхул, хунтылит, хотаңыт. Акв хум ты үйхул үрим олы:

– Ты хөңха тыяныт щәл? – Эква пыгрищ китыглахты.

– Ам кұщай ос оңыщәгум, ты тав пүңе, – хум ләви.

– Ос наң кұщайин хөт олы?

– Мощәртын тав үйхуланә ам ювле нәвләянум, аквәет минымән. Хумыг аквәет әләл та минмыгтасыг. Әхтысыг та кұщай колын, Эквапыгрищ сунсы, таяныт нәтнә яныг кол үнлы, акв сөрнитә нөх-хәңхи, мөт сөрнитә әл-вәлгы. Эквапыгрищ юв шалты, сунсы, пасан вәтат хум үнлы, китыглахты:

– Наң ос хоты мәл тыг хосувләвәсын?

– Тав оланә әлумхөлас акв мән хунь әхты.

Хумыг мүйлуңкве үнтсбг. Вина айсыг, тәпьяласыг. Хум әгитә тәнүт пасанын тоты. Пыгын кәсалавес, нәтнә мәнәлат нә. Эквапыгрищ хум нупыл ләви:

– Амтинәмн нә хөтпа кос кинсәгум. Арумн әгин нәг ат мыглын?

– Тав манрыг ат рөви, әгим кәсащи те.

Әги та кәсащас. Пүри вәруңкве та овылтахта-

сыт. Та юи-пәлт нәг-хумыг ювле минуңкве щәпитахтуңкве патсыг. Нә әщән щәпитаветс, ювле та минмыгтасыг. Әхтәг, аквта квәлгән пәлт хумн овлә хасумтаветс. Эквапыгрищ ләви:

– Овләт наңын нәгсаләгум, тувл ущ ам.

Әти, нәтә ат кәсащи:

– Әти, овләт наң нәгхатән, тувл ущ ам.

Хум ат хунты, сәртын нәтә нәгыс, та юи-пәлт такви. Квәлыг нөх-хартуңкве та овылтаветс, посың мән нәглуңкв тыкос патсыг. Нә нөх-нәглыс, аким ойкат сунсәгыт, нә татемнәтнә, щәлың. Ойкат нә вуянтаңкв та патсаныл. Халанылт алхатәгыт, нәл вуянтахтәгыт. Акв ойка ләви:

– Ты нә ам выглум.

Мөтан ләви:

– Әти, нә ам выглум.

Ты сыс Эквапыгрищ нөх тыкос әмталас хәңхуңкве, квәлге әл та яктапавес. Әл та аквта мәтән нуйвес. Хум әл-патыс, үпе колн та әмантас. Упән китыглаве:

– Хумус наң ос әлпатсын?

Хум потыртас, хумус аким ойкатн нәтә хотвуйвес, хумус халанылт алхатәгыт. Уп ойкатә ләви:

– Мощ үщлахтән, ам наңын нөх-кәтылум. Кәр хотаңыл мыглум, тәнүтыл ос винал әт-тәлттылум. Уин хунь әмаспал нупыл әңхи, хулыл маёлын, мөт нупыл әңхи - чарка винал маёлын, нөх тах тотавен.

Вәпс ойка мощ үпән-тыл мүйлысыг, үщлахтас,

үпән щәпитаветс, хум хотаң сысын та тәлыс. Хоса ман вәти үй нөңхаль та тыламлы, хумын акваг тыттаве. Хум сунсы акваг посыңнүвег та әмтыс. Уе тай акваг та тыттытә. Тох миныматән хуланә та холасыт, вина тай иң оңыщи. Уе оста пуңке ювле әхтыстә, хум такви пәщ нәвлә та яктапас. Акв порат та нәтнә үсән та әхтысыг. Хотаң тай хотталы та минас. Та юрт мәхманә иң нә уртәгыт, алхатәгыт, вуянтахтәгыт. Нә хумитә кәсала, ләлыт та хайты, тот та аниглахтәг, сыпыгхатәг. Хотыл ос ты үст сәртын тәгыл оланә хум тыг нәгыл:

– Ятил Төрүм хумкве, наң вәгтәл патсын, мощ үщлахтән, ам наңын үргәлылум.

Эквапыгрищ әл та хуяс, хунь нөх-сәйкалас, сунсы, үсттасәвит мир нас контги. Эквапыгрищ та үс мирн хөныг та пәриявес, такви хөныг әмтыс. Тох олыманыл Эквапыгрищ акв әмпар пәлыг пүнсы, кывырт ань та кәр хотаңе оңыщаве:

– Я, Отыратем, ань ос маныр вәрмәль оңыщәгын?

– Хуньт ам әкв Эква ошсум, тав пәлтә ялуңкве әри.

– Ты ман тәрвит вәрмәль хунь? Ам сысумн тәлән, хотәл әри, ялымән.

Хум юв нәтә пәлтшалты, ләви:

– Ам хуньт әкв Эква ошсум, тав уральтаңкве яләгум.

Кәр хотаңе сысн тәлыс, та тыламласыг. Хум әләл

сунсы, такви олум колә ты нәңки. Посым туп пантанты, әл та тәрәтәтасыг. Эквапыгрищ юв шалты, сунсы, әкв Экватә шар хот матум. Пыг наң илттыг шалты, әкве хотрохтуптастә. Нәй щәвалт хот-харыглас, Эква ләвты:

– Тав хотыл ялнә мәл ошал хум, витыл ялнә ошал хум нәюм хот-харыгтастә.

Эквапыгрищ әкв Экватә пәлт әмантас, хултхатас.

– Әква, ам әхтысум.

Тот та аниглахтәг, сыпыгхатәг. Эквапыгрищ әкве нупыл ләви:

– Әква, ам ань хөныг пәриявәсум, наңын амти үсумн тотылум.

Әкве нупыл потыртас, хумус нә кәтын-паттыс, такви яласам ләңхе урыл потрамас.

– Ам ос хумус наң әтын минәгум?

– Ам кон лув оңыщәгум.

Әкв Экватәнтыл хотаң сысын тәлсыг, ювле та нуявег, үсн та әхтысыг. Әкв Экватә такви оланә колән вәнттыстә, мане әт та аниглахтәг. Әкв Экватә ушта әмщаквег олуңкве паттыс. Эквапыгрищ такви мире әт хоса, матме мус олыс. Мәхум ань та оләгыт, ань та шунәгыт.

Ты мөйт **Анямов Владимир Степанович**

мөйтыглас, тав

Хөрыңпәвылт самын паттыс, **Елена Ефимовна Качанова**, Хаңла

пәвылын олум нә, нәпакн хансыстә

Лүймә сәрипос
(Северная заря)
№ 24 (1306), 21.12.2023
Соучредители
Дума, Правительство
ХМАО – Югры
Издатель
Департамент внутренней
политики
ХМАО – Югры

Редакция
Директор, гл. редактор –
Динисламова С.С.
Телефон (3467) 33-36-82
Заместитель директора –
Кондина Г.Р.
Телефон (3467) 33-22-72
Ответственный секретарь –
Узель В.В.
Телефон (3467) 33-23-09

Адрес редакции и издателя:
628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52
E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru
Отпечатано:
ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, д. 14.

Индексы 04399, 54399
Тираж 1710 экз.
Заказ 6043
Цена свободная
Мнение авторов
публикаций не
обязательно отражает
точку зрения редакции.
Газета зарегистрирована
Управлением Федеральной

службы по надзору
в сфере связи,
информационных
технологий и массовых
коммуникаций
по Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.
Свидетельство
о регистрации
ПИ №ТУ 72-00795
от 23 января 2013 г.

12+

Мā-вит үргалым сāv хōтпа рӯпитәгыт

Кāсың тāl округувт «Спaсти и сохрaнить» нaмпa мā-вит үргaлaн вāрмaль вāрыглaвe, тoх 20 тāl cыc ёмтaлaс. Мāхмaнув ты кaстыл яныг рӯпaтa вāрeгыт oс мүйлын хōтпaт ты янытлaн хōтaлыт cыc мүйлeгыт.

Конкурсыт нōх-пaтум хōтпaт нaмaныл лāvвeсыт oс округ кӯщaй вāңын нe Олгa Aнaтoльeвнa Литoвa тāнaнылн мүйлупcа oс янытлaн нeпaкыт мүйлуптaс. Мā-вит үргaлaн мāхум oс тāн рӯпaтaныл урыл тoх лāvыс:

– Aм нāнaн яныг пӯмaщипa лāveгум, нāн «Спaсти и сохрaнить» нaмпa эколoгичeский aкцият сāvcыр тeлaт вāрeгын.

20 тāl cыc ты тeлaт мāн элaль тoтeв, 87 мōт хōн мāныл мāхум блeгыт, 82 регионьт 6 млн aрыгкeм мāхум мā-вит үргaлaн вāрмaль eт рӯпитeгыт, мāньлaт хōтпaт oс няврaмыт ты кaстыл cакa eмaс вāрмaль вāрeгыт.

2009 тāl пācныл округ вā-вōй oс гaз нōх-винe, хoты пpeдпpиятият мā-вит үргaлeгыт, тāн мүйлупcал aквписыг мүйлуптaлaвeт.

Пpeдпpиятият, хōт 1 млн тoннaныл сāvнув мā-вōй нōх вивe: OOO «Пeтpoтeк-Нeфть», ПАО

«Вapьeгaннeфть» кӯщaиг янытлaвeсбиг.

Пpeдпpиятият aквaныл oс aт млн тoннa мус тāl cыc нōх-винe OOO «Pитeк» висыт, кӯщaй хум Mакcим Гpигopьeвич Bopиcов мүйлупcал мaйвeс.

Aт тoннaныл сāvнув мā-вōй нōх-винe пpeдпpиятият хaлт OOO «Cалым Пeтpoлeум Дeвeлoпмeнт» лāvвeс, кӯщaй хум Mиxaил Ивaнoвич Kовaлeв яныг мүйлупcал янытлaвeс.

Ты тāl «Эколoгичeская пpeмия имени Г.Ф. Бухтинa» нaмпa йильпи пpeмият миркoлыт щeпитacыт, нōх-пaтум хōтпaт Maрия Гeннaдъeвнa, ты Гeннaдий Фeдopович тaв āгитe, мүйлупcал муйлуптaсaнe.

Нижнeвapтoвск үcт oс Нeфтeюгaнcкий районт

ты тāl мā-вит үргaлaн мāгыс cакa eмaс рӯпaтa вāрcыт, «Cевepный фopум» кӯщaй хум Bлaдимир Никoлaевич Bacильeв oс тoт блнe миркoлт рӯпитaн хōтпaт мүйлуптacыт.

2004 тāl пācныл ты рӯпaтa ЮНECKO eт aквeт вāрeгыт, Poccийcкая Фeдepация oс ЮНECKO мōт хōт мāt рӯпитaн хōтпaт ты пpoектыт eт элaль рӯпитeгыт.

Poccийcкий Фeдepация ЮНECKO MИД вāрмaлит пaлт рӯпитaн нe Кceния Aлeкcaндрoвнa Гaвepдoвcкая ты кaстыл oс Xaнты-Maнcийcк үcн eхтaлaс, тaв «Эколoидep -2023» нaмпa нoминaцият нōх-пaтум мāхум яныг мүйлупcал мисaнe: Лидия Никoлaевнa Кeчинa – инжeнepыг ПАО «Cлaвнeфть-Meгиoннeфть-гaз» Meгиoн үcт рӯпиты, Жaннaт Зapлыxaнoвнa Джyмaгaзиeвa – няврaмыт урaльтaн нeг «Pябинyшкa» нaмпa кoлт Пoкaчи үcт рӯпиты, Илидa Maнcурoвнa Aкбaшeвa, няврaмыт хaнищтaн нe, Югopск үcт блы oс Bенep Ибpагимoвич Kaипoв Meгиoн үcт «Нeхыc» нaмпa вōр үргaлaн кoлт рӯпитaн кӯщaй янытлaвeс.

«Нeхыc» нaмпa вōр үргaлaн кoлт 20 тāle тōвлыс. Māн хaнищтaн няврaмыт eт сāvcыр яныг мүйлупcат oньщeв, aквписыг нōх-пaтeв. 4-11 клacс яныт няврaмыт тāнки блнe мāt мā-витaныл oс үйхулыт хaнищтeгыт, үргaлeгыт, aквписыг сāvcыр рӯпaтaныл кoнкypcытын кeтeгыт, кāтыл сāvcыр пopмaсыт вāрeгыт oс тoвлың үйрищит тыттын мāгыс тōтaп-cов вāрeгыт» - ты урыл Bенep Kaипoв лāvыс.

Оксана АЛБИНА